

N.F.S. Grundtvigs tale om religionsfrihed i Den Grundlovgivende Rigsforsamling

Taler

Nikolai Frederik Severin Grundtvig
Medlem af Den Grundlovgivende
Rigsforsamling

Dato

11. april 1849

Sted

Christiansborg

Omstændigheder

Den Grundlovgivende Rigsforsamling diskuterede religionsfrihed

- 1 Da baade Staten og Kirken ere fremmede og saare misbrugte Ord, skal jeg ikke
indlade mig paa Tale om dem eller den Forbindelse mellem dem, hvorpaa der
endnu fra saa mange Sider lægges saa megen Vægt. Jeg vil kun udtrykke min
Glæde derover, at nærværende Udkast virkelig har erklæret sig for den frie
5 Gudsdyrkelse her i Landet; thi vel har Religionsfriheden været vor Selvroes, alle
vi, som kalde os Protestanter — i næsten 300 Aar; men naar man vilde spørge
om, hvad man har meent dermed i Danmark, saa vil man derpaa egentlig kun
saae det meget daarlige Svar, at hvis man holder det ved sig selv, saa kan man frit
troe hvad man vil, og at naar man kun høitidelig bekjendte sig til den herskende
10 Religion, man ikke behøvede at frygte for den spanske Inqvisition, om man
virkelig troede det, hvad man udvortes bekjendte sig til. Istedetfor den
Religionsfrihed, som vi i det øvrige protestantiske Europa og her i Norden have
leget med, ere derfor Englænderne, med deres gode Øie for det Virkelige gaaet
lige til Sagen og have indrømmet Gudsdyrkelsesfrihed. Jeg skulde derfor ogsaa
15 have ønsket, at den Paragraph i Grundloven, som fastsætter en saadan
Gudsdyrkelsesfrihed, at den var ved denne Leilighed kommen til at staae i
Spidsen, følgelig ogsaa ved den endelige Behandling først bleven afgjorte, før
Talen bliver om hvad der kaldes i Udkastet en Folkekirke, der endnu bestandig
skulde staae i nøiere Forbindelse med Regjeringen; thi der lader sig egentlig ikke
20 sige Noget med Rette for eller imod en saadan Folkekirke, før det er bestemt, at
Gudsdyrkelsen skal under alle Omstændigheder være fri i Landet. Da vi
imidlertid nu først skulle afhandle en Paragraph, der giver en Bestemmelse om
Noget, der skal kaldes Folkekirke, saa maa jeg udtale hvad jeg allerede i
Anledning af den Pligt, der skulde paalægges Kongen om at bekjende sig til
25 noget Vist, har anmærket, at ved evangelisk-luthersk derved siges slet ingenting,
og at jeg mener, man burde ikke have bestemt Noget om denne Folkekirkens Tro,

men skal der bestemmes Noget, saa maa det være Noget, der virkelig lader sig paavise, da det er aabenbart Udkastets Hensigt, som jeg ingenlunde kan laste, at ved Folkekirke kun skal forstaaes hvad den største Deel af Folket har udvalgt og
30 frit udvalgt som sin Gudsdyrkelse, saa agter jeg at foreslaae, at Paragraphen begyndte med det, og det kom til at hedde: at saa længe som den overveiende Deel af Folket enten bekjender sig til hvilkensomhelst Tro, eller, om man vil, bekjender sig til den evangelisk-christelige Tro efter den hellige Skrift, saalænge skal en dertil svarende Gudsdyrkelse vedligeholdes paa offentlig Bekostning.
35 Mig synes saaledes, at der aldrig i en Grundlov bør sættes nogen saadan Bestemmelse om, at Regjeringen ubetinget skal underholde en saadan Anstalt for en vis Religion, men at det maa lades frit og aabent, idet der sættes fornævnte Betingelse, som vistnok er den eneste, der kan retfærdiggjøre det, ligsom jo ogsaa at Historien vil lære os, at, dersom der kommer en Tid i et Land, hvor en Kirke
40 eller en kirkelig Indretning, som vedligeholdes paa offentlig Bekostning, da den mishager den største Deel af Folket, da er den kun til Byrde, da frembringer den kun med Nødvendighed en Modstand mod Regjeringen i Anledning af en saadan begunstiget Statskirke, hvortil paa en eller anden Maade hele Folket maa bidrage, medens den største Deel af det nødes til selv at sørge for sine religiøse
45 Formodenheder, og vi have for vore Øine i England et i denne Henseende meget lærerigt Exempel. Jeg skal endnu kun erklære mig for Mindretallets Forslag om Sognebaandets Løsning, denne Tilladelse for alle Medlemmer af den begunstigede Kirke, hvad enten vil kalde den Statskirke eller Folkekirke, til at betjene sig af hvilkensomhelst af de i den beskikkede Lærere. Det er en saadan
50 Frihed, som man skulde tænke aldrig kunde være bleven savnet, fordi det jo dog aabenbart ligger i ethvert saadant Samfunds egen Interesse, at de skulle ansee det som en Heelhed og ikke ansee det som Noget, der bestod af lige saa mange Stykker som Sognekirker og Sognepræster, da det maatte ansees at være aldeles ligegyldigt fra Regjeringens og fra Heelhedens Side, hvilkensomhelst af de
55 beskikkede Præster, der brugtes til at udføre Handlingerne. Imidlertid har Erfaring lært, os, og det var jo let at opregne Grundene dertil, som visselig ikke ligge saa dybt, som det meget hyppigt er bleven søgt, det var ingen Kunst, men det behøves heller ikke; thi naar det kun skeer, at Gudsdyrkelsen bliver fri i Landet, saa ville vi meget snart lære, vi, som ere Lærere i den begunstigede Kirke,
60 og ønske, at den bestandig maa blive Folkekirke, ønske at den bestandig maa have den overveiende Deel af Folket for sig, vi ville snart lære at gennemføre al den Frihed, som nogen af Medlemmerne kan med Billighed forlange, saa at, om det end ikke som til at staa i Grundloven, saa vilde jeg dog meget trøstigt forudsige, at det skete af sig selv. Jeg skulde derfor ikke mene, at der behøvedes

noget Forsvar for dette Forslag uden at det skulde være, at det synes overflødigt; saaledes anseer jeg det imidlertid nu efter vor nærværende Stilling ikke, og, da det aldrig kan gjøre Skade, skal ogsaa jeg stemme derfor, men maa dog anmærke, at det maatte affattes lidt anderledes, da det jo dog ikke skal være noget

- 70 Privilegium for Mandkjønnet, og jeg dog seer, der staaer et „han“, som jo ikke lader sig anvende paa andre. Det maatte altsaa være alle voxne Medlemmer af Folkekirken, der havde denne Frihed at henvende sig ved ministerielle Handlinger, hvor det vel havde været bedre, at der havde været betegnet Daaben, Nadveren, Confirmationen, som er det, der egentlig kan blive
- 75 Spørgsmaal om med Hensyn til den indvortes Tanke. Hvad Fleertallets Forslag angaaer, at der skal indhentes en Betænkning fra et Kirkemøde, før Folkekirkens Forfatning bestemmes ved Lov, da er det jo vistnok Noget, som der ikke kan være Noget at indvende imod, skjøndt vel heller ikke Noget, der kan ventes synderlig gode Frugter af. Jeg skal altsaa, for ikke at opholder Forsamlingen, kun
- 80 udtrykkelig forbeholde mig det Ændringsforslag til § 2, som jeg allerede forud, det haaber jeg, noksom har betegnet.

Tags

Politisk tale

85

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-tale-i-den-grundlovgivende-rigsforsamling-om-religionsfrihed>

90

95

100